

УДК 332.145

Кутідзе Л.С.

канд. екон. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

ОРГАНІЗАЦІЙНІ МЕХАНІЗМИ ПЛАНУВАННЯ І ВПРОВАДЖЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

У сучасній економіці зовнішньоторговельні зв'язки регіонів є важливим фактором стабільності та соціально-економічного розвитку країни. Тому актуальним є вдосконалення системи управління експортним потенціалом регіону з метою формування такої його структури, яка б дозволяла найбільш ефективно використовувати конкурентні переваги та сприяла збалансованому соціально-економічному розвитку регіону. Важливу роль у цьому відіграє організація процесу планування і впровадження стратегії розвитку експортного потенціалу регіону.

Експортний потенціал регіону (ЕПР) є складовою економічного потенціалу регіону і характеризує можливості регіональної економіки з

виробництва конкурентоспроможної продукції з метою реалізації переваг міжнародного поділу праці при раціональному використанні усіх видів ресурсів для забезпечення високого рівня якості життя населення, сталого розвитку території. Основною рушійною силою зростання ЕПР повинно стати управління регіональною економікою через створення регіонального середовища, що буде сприяти розвитку підприємництва на інноваційній основі. Це потребує системи управління, яка б забезпечувала можливості досягнення поставлених цілей при наявних ресурсах заданої кількості та якості.

Зазвичай, у процесі стратегічного планування розвитку регіону виділяють наступні етапи: підготовчий, формулювання бачення, аналіз потенціалу регіону, формування пріоритетів, цілей і дій, затвердження стратегії. Така ж схема, з урахуванням специфіки об'єкту, може бути використана в процесі стратегічного планування ЕПР.

Підготовчий етап включає ініціювання розроблення стратегії розвитку ЕПР (найчастіше виходить від влади), аналіз зацікавлених сторін, формування робочих груп і секретаріату. Головне завдання регіональної робочої групи – забезпечити розроблення стратегії на основі узагальнення та взаємоузгодження громадських, приватних, державних, регіональних та місцевих інтересів і виробити спільне бачення та план розвитку ЕП. Наявний досвід розроблення стратегічних планів розвитку громад і регіонів в Україні свідчить, що традиційно для формування складу регіональної робочої групи застосовують два підходи – адміністративний та експертний.

Формулювання бачення розвитку експортного потенціалу регіону на другому етапі відбувається на основі проведення дискусій, семінарів, експертного оцінювання, опитування. Воно буде слугуватиме для постановки (звуження) завдання для аналізу і потребує уточнення після проведення аналізу експортного потенціалу регіону. При формулюванні бачення розвитку експортного потенціалу регіону особливу увагу необхідно приділяти пропозиціям бізнесу, які допоможуть визначити можливості галузевої та товарної диверсифікації експорту.

Третій етап стратегічного планування розвитку ЕПР передбачає проведення комплексного соціально-економічного аналізу через оцінювання стану експортного потенціалу, проведення SWOT-аналізу та TOWS-аналізу. Від повноти та глибини виявлення й опису тенденцій, реальних і потенційних можливостей та небезпек, а також окремих надзвичайних ситуацій, соціальних, політичних, економічних, міжнародних та інших зовнішніх чинників залежатиме якість SWOT-аналізу. А від цього, своєю чергою, залежатиме дієвість стратегії, а отже, й ефективність використання коштів, спрямованих на її реалізацію.

На четвертому етапі відбувається формування пріоритетів, цілей і дій. За наслідками SWOT- та TOWS-аналізу на основі отриманих рейтингів та шляхом подальших консультацій здійснюють стратегічний вибір, тобто визначають стратегічні пріоритети та операційні цілі, далі розробляють механізми їх реалізації. Обрані стратегічні пріоритети мають бути конкретними, вимірними, орієнтовними в часі та досяжними. В основі визначених стратегічних пріоритетів розвитку повинні бути його інноваційність, диверсифікованість, міжнародна інтегрованість ЕПР.

На п'ятому етапі проект стратегічного документа передають для розгляду й затвердження обласною радою встановлюється порядок і терміни виконання завдань стратегії тощо. Рішення доводять до відома громади області. Після цього стратегія готова для впровадження.

Не існує чітко закріпленої універсальної послідовності виконання робіт з розроблення стратегій розвитку, оскільки деякі з них можна втілювати паралельно. Як бачимо, стратегічне планування експортного потенціалу регіону потребує організаційного забезпечення виконання завдань, визначених на кожному етапі, з використанням методів, які вимагають специфічних знань. Це обумовлює необхідність залучення до роботи у складі робочої групи фахівців, що мають досвід стратегічного планування, а також науковців і експертів, які володіють методиками збору інформації і аналізу, є спеціалістами у сфері зовнішньоекономічних відносин..

Складність завдань на етапах стратегічного планування ЕПР вимагає взаємодії влади, бізнесу і громадськості у процесі досягнення цілей, що доводить необхідність розробки відповідних організаційних механізмів взаємодії, які включають в себе сукупність ресурсів, методів, способів, інструментів і важелів впливу, використання яких забезпечує потрібний результат.